

Syksyn 2018 toimialojen näkymät

Luonnontuoteala

6.9.2018

Luonnontuotealan raaka-aineen hankinnassa on kehitettävää

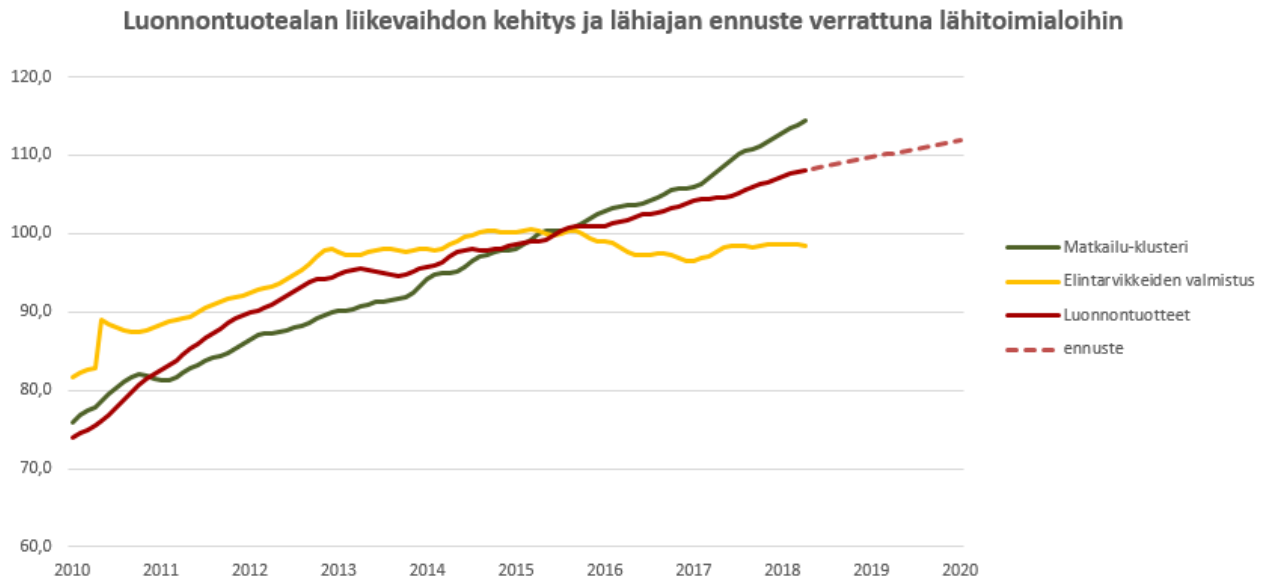
Luonnontuotealalla hyvä vire jatkuu: sekä kotimainen kysyntä että vienti ovat edelleen kasvussa. Alalla on viime aikoina investoitu kapasiteetin kasvattamiseen rakentamalla lisää pakastustilaa ja uusimalla linjastoja.

Kasvua ja varsinkin investointeja korkeamman asteen jatkojalostukseen jarruttavat raaka-aineen saatavuus ja varmuus siitä, että hankintaketjun toimintatavat ovat ennustettavia myös tulevaisuudessa. Luonnontuoteteollisuuden investoinnit ovat kooltaan mittavia ja vaativat markkinatietoa pitkälle tulevaisuuteen.

Luonnonmarja-alalle epävarmuutta ovat tuoneet viime vuosina erityisesti Thaimaasta saapuneiden poimijoiden pienentyneet viisumimäärät sekä pohdinnat siitä, pitäisikö poimijat ottaa työsuhteeseen vai ei. Koska varsinkin marja-alalla raaka-aineen hinta määräytyy kansainvälisillä markkinoilla, ketjujen pitää olla hyvin toimivat ja käsiteltävien marjamäärien kohtuullisen suuria, jotta tuotanto saadaan tehokkaaksi.

Vuosi 2018 on ollut marjanostajille varsin vaativa, koska moni perinteinen marjastusalue on kärsinyt kuivuudesta ja sadot ovat näillä alueilla jääneet pieniksi: poimijoita on siirretty kauden edetessä paikasta toiseen satotilanteen mukaan. Nyt kauden edetessä siltä, että kausi ei ole aivan niin huono, mitä alussa ennustettiin. Myös sieniyrittäjille viime vuodet ovat olleet arvaamattomia: syksyn lämpö ja sateet voivat vielä tänä vuonna pelastaa monen tilanteen. Yrittäjän riskiä pienentää, jos yrityksen valikoimaan kuuluu useita luonnontuotteita. Tulevaisuudessa myös puoliviljely eli esimerkiksi luonnonkasvien satoa parantavat viljelytoimet lisännevät satovarmuutta.

Kuva 1. Luonnontuotealan yritysten liikevaihdon suhteellinen kehitys verrattuna lähitoimialoihin. Kuvassa myös luonnontuotealan ennuste vuoteen 2020. Vertailuvuosi 2015=100.

Lähde: Tilastokeskus 2018

Luomuraaka-aineen kysyntä kasvaa

Suomi on viime vuosina kohottanut imagoaan luonnontuotealalla muun muassa puhtaudella, arktisuudella, pohjoisuudella ja luomulla. Sekä elintarvike- että kosmetiikkamarkkinoilla näillä argumenteilla on onnistuttu saamaan näkyvyyttä ja uusia asiakkaita.

Varsinkin luomutuotteiden kysynnän globaali kasvu on heijastunut myös luomuluonnontuotteiden kysyntään, vaikkakin on myönnettävä, että meillä on ollut tarjolla valittavan vähän jalosteita, joihin on käytetty luomuluonnontuotteita. Yrittäjiltä on tullut selkeä viesti, että luomuraaka-aineen kysyntä kasvaa myös luonnontuotealalla ja olisi korkea aika hyödyntää Suomen metsäisen toimintaympäristön sallima luomupotentiaali. Toistaiseksi laajoja luomukeruualueita on ollut vain pohjoisessa, joten jos sato pohjoisessa on surkea, myös luomuraaka-ainetta on saatu vähemmän talteen.

Kesällä 2018 Evira päivitti luomukeruuohjetta niin, että myös pohjoisilla alueilla joudutaan tekemään enemmän töitä alueiden luomustatuksen vahvistamiseksi. Luomutuotteen ja tavanomaisen tuotteen erillään pitäminen aiheuttaa yrityksille kustannuksia, joita luomusta saatava korkeampi hinta ei välttämättä riitä kompensoimaan. Voikin olla, että tulevaisuudessa potentiaalisia luomuluonnontuotteita ovat vain harvat ja valikoidut luvanvaraiset luonnontuotteet, kuten mahla tai pakuri.

Näköpiirissä onkin, että yrittäjien on haettava yhä enemmän sellaisia markkinointiargumentteja, jotka ovat riippumattomia muiden toimista tai muuttuvasta lainsäädännöstä. Tällaisia voisivat olla luonnontuotteiden ympäristövaikutusten esille nostaminen, tutkimukset arktisesta laadusta sekä yritysten omat sertifioidut laatujärjestelmät ja tuotteen alkuperän todentaminen.

Matkailun kasvu avaa uusia mahdollisuuksia luonnontuotealan mikroyrityksille

Suomessa on viime vuosina vietetty matkailun huippuvuotia: sekä uusia yrityksiä että investointeja on syntynyt paljon. Matkailun kasvusta riittää siivua muidenkin alojen yrittäjille.

Luonnontuoteala voi tarjota matkailuun sekä suoraan elintarvikkeita, hyvinvointituotteita että monenlaisia luontoon liittyviä palveluita. Matkailijoiden vaatimustaso kasvaa, mutta toisaalta hyvinkin yksinkertaiset ja suomalaisille itsestään selvät aktiviteetit voivat olla ulkomaalaisille elämyksiä.

Matkailun ja luonnontuotealan yhteistyössä on vielä paljon kehitettävää. Alan yrittäjiltä toivotaankin jatkossa kehittämissideoita paikallisten luonnontuotteiden ja luonnontuotealaan liittyvien palveluiden tarjonnan parantamiseksi.

Luonnontuoteala on heräämässä digiaikaan

Luonnontuotealalla on ollut toistaiseksi vähän alakohtaisia sähköisiä järjestelmiä. Nyt ala on kuitenkin heräämässä siihen, että tarvittaisiin järjestelmiä sekä kerääjien, raaka-aineiden että alkuperätiedon hallintaan.

LUMOA-hanke eli luonnontuotealan koordinaatiohanke on tehnyt alustavaa kartoitusta järjestelmän tarpeellisuudesta ja siihen vaadittavista toiminnoista. Järjestelmäkehitystä olisi syytä tehdä koordinoitusti ja yhteistyössä, koska ala on pieni ja resurssit rajalliset.

Digitaalisuutta on käytössä myös kehitetyssä marjasatojen ennustepalvelussa. Luonnonvarakeskus on kehittänyt ennustejärjestelmää systemaattisesti. Tavoitteena on satoseurannan joukkoistaminen eli kaikkien luonnossa liikkuvien kansalaisten osallistaminen järjestelmään satojen tarkkailijana.

Lisätiedot

toimialapäällikkö **Anne Ristioja**, Lapin ELY-keskus, puh. 0295 037 118. anne.ristioja@ely-keskus.fi
kehittämispäällikkö **Katri Lehtonen**, työ- ja elinkeinoministeriö, puh. 029 506 4926,
katri.lehtonen@tem.fi

Suomessa toimii arviolta 750 luonnontuotealan yritystä: pääosa, noin 300 elintarvikesektorilla ja noin 200 alkutuotannossa. Uusia ja kasvavia luonnontuotealan yritysten aloja ovat matkailu- ja hyvinvointipalvelut. Alan kokonaisliikevaihdoksi arvioidaan yli 300 miljoonaa euroa. Työllistämisvaikutusta on vaikea arvioida suuren sesonkityövoiman määrän takia, mutta jo marja- ja sieniketju työllistää yli 3000 henkeä.